

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 28
van **IMMANUEL DE REUSE**
datum: 24 oktober 2019

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Identificatie gesneuvelden WO I en WO II - Verlenging termijn voor onderzoek

In de nasleep van WO I en WO II worden nog dikwijls de stoffelijke resten van gesneuvelde soldaten opgegraven. Dit zowel (en vooral) in West Vlaanderen maar ook in de rest van Vlaanderen. Onlangs werden bijvoorbeeld de stoffelijke resten van 84 Duitse soldaten die werden gevonden, bijgezet op het kerkhof van Langemark.

Een van de zaken die men doet om op een respectvolle manier om te gaan met de stoffelijke resten en hun nagedachtenis is de poging tot identificatie. Zo kan men de gevallen een laatste rustplaats geven met hun naam maar ook de nabestaanden zekerheid geven over hun familielid dat hen ontviel. De reportage 'Ten Oorlog - Onder Vlaamse Velden' die destijds gemaakt werd, toonde op een mooie en respectvolle manier aan hoe belangrijk dit alles is.

Momenteel heeft men twee Duitse WO II-soldaten opgegraven in Helchteren. Men vond naast de stoffelijke resten ook allerlei artefacten die belangrijk zijn voor mogelijke identificatie. De archeologen hebben echter al aangegeven meer tijd dan de wettelijk voorziene dertig dagen nodig te hebben om hun werk te kunnen voltooien.

Om deze artefacten langer bij te houden voor onderzoek is toestemming nodig van de Duitse overheid. Onroerend Erfgoed Vlaanderen moet hiervoor die toestemming vragen en krijgen.

1. Ontving Onroerend Erfgoed Vlaanderen een vraag om bij de Duitse overheid uitstel te vragen in dezen?
2. Zal men ingaan op de eventuele vraag tot vraag van uitstel? Zo neen, waarom niet?
3. Hoeveel maal werd uitstel tot overdracht van de gevonden artefacten gevraagd in de laatste vijf jaar? In hoeveel gevallen werd toestemming gegeven? Was dit telkens om te kunnen overgaan tot identificatie of waren er andere redenen?
4. Is er een (structurele) samenwerking met andere landen (UK, Frankrijk, Australië, USA, Canada,...) die actief waren op Vlaams grondgebied tijdens WO I en WO II omtrent opgravingen van gesneuvelden?

ANTWOORD

op vraag nr. 28 van 24 oktober 2019

van **IMMANUEL DE REUSE**

Eerst wat context om de vraag en het antwoord te kaderen:

De 30 dagen termijn is geen wettelijke of decretaal verankerde termijn. Die termijn van 30 dagen is een afgesproken termijn tussen het War heritage institute van het ministerie van Defensie (de voormalige dienst voor oorlogsgraven van het Belgisch Leger) en het agentschap Onroerend Erfgoed. Het War Heritage Institute (WHI) verzamelt in België alle menselijke resten van gevallen soldaten in de verschillende oorlogen gevoerd in België. Ze doet dat om die menselijke resten terug te geven aan de natiestaat tot de welke de gesneuvelde behoorde.

De reden waarom ze dat doet is vervat in de Conventies van Genève. Deze conventies bevatten afspraken tussen strijdende partijen in een gewapend conflict. In die conventies staat dat gesneuvelden steeds moeten teruggegeven worden aan de betrokken natiestaat.

Naast de Conventies van Genève behoren menselijke resten van gesneuvelden ook tot het archeologisch patrimonium en is het Onroerenderfgoeddecreet dus van toepassing op het opgraven en onderzoeken van deze menselijke resten. Menselijke resten, ook van gesneuvelden moeten op een archeologisch verantwoorde en deskundige manier worden geborgen en onderzocht.

Die archeologische technieken toepassen heeft ook voordelen. Ze vergroten de kans op identificatie omdat minutieus wordt gewerkt en de volledige context in ogenschouw wordt genomen. De wettelijke termijn voor het overdragen aan de eigenaar van archeologica is maximum twee jaar na opgraving. Dan moet het eindverslag van de opgraving namelijk zijn ingediend. Omdat de verdragspartijen van de conventies van Geneve hun gesneuvelden zo snel als mogelijk willen herbegraven en twee jaar niet nodig voor het onderzoek, is een termijn afgesproken met het WHI van 30 dagen. Op eenvoudig verzoek kan de betrokken archeoloog aan het WHI een afwijking vragen van deze termijn.

1. Het onderzoek waar u naar verwijst werd uitgevoerd door het agentschap Onroerend Erfgoed zelf in het kader van een gemelde toevalsvondst. Het agentschap beoordeelt dus zelf of het onderzoek kan afgerond worden binnen de afgesproken termijn van 30 dagen en beslist vervolgens al of niet om uitstel te vragen. Dat is in dit dossier zo gebeurd. Zoals voorzien is uitstel gevraagd aan het War Heritage Institute, die zelf in contact staat met de in de vermelde conflicten betrokken lidstaten. Het is aan het WHI om te beoordelen of deze termijn kan verlengd worden.
2. Op 18/10/2019 heeft het agentschap Onroerend Erfgoed uitstel gevraagd aan het WHI om toe te laten de nodige onderzoeksdaden te stellen die tot identificatie zouden kunnen leiden van de te Houthalen-Helchteren opgegraven soldaten. Het WHI gaf het gevraagde uitstel.
3. Het agentschap neemt geen coördinerende taak op zich in dit proces en heeft hierover dan ook weinig gegevens. Elke erkend archeoloog die tijdens een archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem menselijke resten aantreft van een gesneuvelde soldaat zorgt voor de verdere opvolging, het naleven van de termijn van 30 dagen of het vragen van uitstel. In grote lijnen wordt ongeveer de helft van de dossiers afgehandeld binnen de afgesproken termijn van 30 dagen die pas start na het einde

van het onderzoek op het terrein. We merken de voorbije jaren een stijgende tendens van het aantal gevonden gesneuvelde soldaten. Tot 2013 was dat nog beperkt tot minder dan tien per jaar. Sinds 2014 gaat het over jaarlijks tientallen gesneuvelde soldaten met een uitschieter in 2018 met meer dan 100 overgedragen oorlogsslachtoffers.

Uitstel kan nodig zijn om diverse redenen. Doorgedreven onderzoek dat kan leiden tot een identificatie is een zeer belangrijke reden. Daarnaast kan de situatie op het terrein complex zijn bijvoorbeeld door een grote hoeveelheid aangetroffen objecten die bijkomend archeologisch onderzoek vergen. Bij het bekomen van een verlenging wordt ook steeds een nieuwe datum afgesproken met de dienst voor oorlogsgraven zodat alles voor iedereen steeds helder is.

4. De contacten verlopen in eerste instantie met het WHI. De verschillende natiestaten zijn op de hoogte van de praktijk in Vlaanderen en de wisselwerking met de archeologie. Net daarom onderhoudt het agentschap goede contacten met de Commonwealth (UK, Australië, Canada ...), Frankrijk en Duitsland. Rechtstreekse contacten laten toe om informatie vlot uit te wisselen. Maar alle overdrachten van gesneuvelde soldaten gebeurt via het WHI.